บทที่ 3

การตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การตรวจสอบเพื่อการประเมินภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร

ตามมาตรา 49 บัญญัติว่า

ในกรณีที่ผู้มีเงินมิได้ยื่นรายการเงินได้ หรือเจ้าพนักงานประเมินพิจารณาเห็นว่าผู้มีเงินได้ยื่นรายการเงินได้ต่ำกว่าจำนวนที่ควรต้องยื่น ให้เจ้าพนักงานประเมินโดยอนุมัติอธิบดีมีอำนาจที่จะกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้น ทั้งนี้โดยถือเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ หรือเข้ามาอยู่ในครอบครองของผู้มีเงินได้ หรือรายจ่ายของผู้มีเงินได้ หรือฐานะความเป็นอยู่ หรือพฤติการณ์ของผู้มีเงินได้ หรือสถิติเงินได้ของผู้มีเงินได้เอง หรือของผู้อื่นที่กระทำกิจการทำนองเดียวกับผู้มีเงินได้ เป็นหลักในการพิจารณาแล้วทำการประเมินแจ้งจำนวนเงินที่ต้องชำระไปยังผู้ต้องเสียภาษีทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา 19 ถึง มาตรา 26 [12] มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การประเมินโดยวิธีนี้เป็นการกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิขึ้น โดยถือว่าเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ หรือเข้ามาอยู่ในครอบครองของผู้มีเงินได้ หรือรายจ่ายของผู้มีเงินได้ หรือฐานะความเป็นอยู่พฤติการของผู้มีเงินได้ หรือสถิติเงินได้ของผู้มีเงินได้เอง หรือของผู้อื่นที่กำกิจการทำนองเดียวกันเป็นหลักพิจารณา และการกำหนดจำนวนเงินได้สุทธินี้จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรด้วย อย่างไรก็ตามต้องมีการออกหมายเรียกมีการไต่สวน และการประเมินตามมาตรา 19 เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในลักษณะนี้ ถ้าภายในเวลาห้าปีนับแต่วันที่ยื่นรายการแล้ว เจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ใดแสดงรายการตามแบบที่ยื่นไม่ถูกต้องตามความจริงหรือไม่บริบูรณ์ เจ้าพนักงานประเมิน

[12] มาตรา 19 - 26 แสดงในภาคผนวกหน้า 95 - 96

i 17311561

มีอำนาจออกหมายเรียกตัวผู้ยื่นรายการนั้นมาไต่สวน และออกหมายเรียกพยานกับสั่งให้ผู้ยื่นรายการ หรือพยานนั้นนำบัญชี หรือพยานหลักฐานอื่นอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้ แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน นับแต่วันส่งหมายเรียกหรือการออกหมายเรียกไต่สวนตามมาตรา 23 ผู้ใดไม่ยื่นรายการให้อำเภอหรือเจ้าพนักงานประเมินแล้วแต่กรณี มีอำนาจออกหมายเรียกตัวผู้นั้นมาไต่สวน และออกหมายเรียกตัวพยานกับสั่งให้ผู้ที่ไม่ยื่นรายการหรือพยานนั้น นำบัญชีหรือพยานหลักฐานอันควรแก่เรื่องมาแสดงได้ แต่ต้องให้เวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ส่งหมาย

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบไต่สวนมีดังนี้

1. ในการตรวจสอบไต่สวนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น นอกจากผู้ตรวจสอบไต่สวนจะต้องทำการตรวจหลักฐานบัญชีต่าง ๆ และเอกสารประกอบการลงบัญชีแล้ว หากสมควรให้ผู้ตรวจสอบได้ออกไปสังเกตุการณ์ถึงทำเลการค้า สภาพ สถานการค้าและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

2. ต้องทำการบันทึกสำนวนตรวจสอบไต่สวนนั้น ว่า

ก. ผู้มีเงินได้และคู่สมรสมีเงินได้ทางใด ประเภทใดและจำนวนเท่าใด

ข. สถานะการสมรสของผู้มีเงินได้ สามี หรือภริยาและบุตรในส่วนที่เกี่ยวกับการขอหักลดหย่อน

ค. ประเด็นความผิด ควรเขียนให้ชัดเจนว่าได้ตรวจสอบพบความผิดในประเด็นใดบ้าง ให้แจ้งรายละเอียดของความผิด ประเด็นที่จะต้องทำการประเมินเรียกเก็บภาษีเพิ่มเติมด้วย เช่น ในกรณีตัดค่าใช้จ่ายตามมาตรา 65 ทวิ 65 ตรี จำเป็นต้องระบุประเภทและจำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่จะตัดออกด้วยเหตุอะไร เข้าลักษณะต้องห้ามตามข้อใด

ง. ในกรณีที่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ต้องเสียภาษีอย่างบุคคลธรรมดาหรือคณะบุคคลให้สอบสวนด้วยว่า บุคคลใดมีหุ้นส่วนจำนวนเท่าใดและผู้เป็นหุ้นส่วนอยู่ในประเทศไทยหรือไม่

จ. เหตผลข้อเท็จจริงอื่นในด้านเงินรายได้หรือรายจ่ายต่าง ๆ เช่นราย

จ่ายในค่าเช่าบ้าน อาคาร ค่าอาหาร ค่าภาษีอากรประเภทอื่น ๆ ว่าเหมาะสมกับกิจการและความเป็นอยู่หรือไม่ประการใด

เมื่อทำการตรวจสอบไต่สวนแล้วก็ให้มีการสรุปประเด็นการตรวจสอบไต่สวน การสรุปผลการตรวจสอบไต่สวนควรมีสาระสำคัญดังนี้

1. มีข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร
2. ประเมินภาษีประเด็นอะไร
3. อาศัยอำนาจตามกฎหมายมาตราอะไร

คำแนะนำในการสรุปโดยสังเขปมี.

(1) การยื่นรายการ☐ ไม่ยื่นรายการ☐ ยื่นรายการแต่ไม่ครบถ้วน

(2) การแจ้งจำนวนเงินได้ไม่ครบถ้วน เช่นข้อเท็จจริงมีเงินได้พึงประเมินส่วนใหญ่จากการขายที่นอนหมอนมุ้ง หรือรองเท้า เครื่องหนังต่าง ๆโดยมิใช่เป็นผู้ผลิตได้แจ้งเงินได้พึงประเมินไว้ตามแบบรายการจำนวนเงินเท่าใด แจ้งเงินได้พึงประเมินไว้ไม่ครบถ้วนเป็นจำนวนเงินเท่าใด รวมเป็นเงินได้พึงประเมินทั้งหมดเท่าใด

(3) การแจ้งเงินได้พึงประเมินผิดประเภท เช่นเดิมแจ้งรายการเงินได้พึงประเมินไว้ว่าขายขนมต่าง ๆ หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 90 เป็นการไม่ถูกต้องข้อเท็จจริง ปรากฏว่าทำขนมขายส่ง ตามกฎหมายเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) ซึ่งเป็นเงินได้ที่มิได้ระบุไว้ในข้อ 1 ถึงข้อ 39 ต้องหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีหลักฐานค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าไม่ครบถ้วนจึงตัดค่าใช้จ่ายออกตามมาตรา 65 ตรี (9) ต้องทำการคำนวณภาษีใหม่.

(4) ตัดค่าใช้จ่ายที่ต้องห้ามตามมาตรา 65 ทวิ (2) เพราะเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน คือทรัพย์สินเครื่องจักรใช้กลึงโลหะราคา 100,000 บาทต้องหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 22 (พ.ศ. 2509) ซึ่งหักค่าใช้จ่ายได้เพียง 20 % จะมากหรือน้อยกว่าอัตรานี้ แต่ต้องหักหมดภายใน 5 ปี ถ้าผิดจากนี้ต้องคำนวณภาษีใหม่.

(5) ตัดค่าใช้จ่ายตามมาตรา 65 ตรี (6) ภาษีเงินได้ของกิจการเป็นเงิน 1,000 บาท จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายไม่ได้ ต้องคำนวณภาษีใหม่.

(6) ไม่มีหลักฐานการสมรส หักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47 (ข)(ค) สำหรับภริยาและบุตรไม่ได้

(7) ขอหักลดหย่อนการกุศลที่มิใช่ประเภทที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด คือเงินบริจาคให้แก่มูลนิธิหัวเฉียว เป็นเงิน 10,000 บาท ต้องตัดออกประเมินภาษีใหม่.

(8) เสียภาษีเงินได้ไว้ไม่ครบถ้วนและไม่หักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย เช่นปรากฏว่าคำนวณภาษีไว้ผิดอัตรา ชำระภาษีไว้เพียงงวดเดียว อีก 2 งวดยังไม่ได้ชำระ และไม่หักภาษี ณ ที่จ่าย.

การตรวจสอบไต่สวนนี้เป็นการพิจารณาถึงสาเหตุแห่งรายได้ เช่นมีรายได้จากอะไร เช่นจากการได้รับดอกเบี้ยจากการค้าขาย และจะพิจารณาหายอดรายได้ เช่น ค่าขาย และหักค่าใช้จ่ายในการหารายรับนั้นออกแล้วนำจำนวนเงินนั้นมาประเมินภาษี.

ในการตรวจสอบไต่สวนนี้ นอกจากจะทำการตรวจหลักฐานบัญชีต่าง ๆ และเอกสารประกอบการลงบัญชีแล้ว ยังต้องออกไปสังเกตุการณ์ถึงทำเลการค้า สภาพ สถานการค้าและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนรายการรายรับ และรายจ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าเช่าอาคาร ว่าเหมาะสมกับกิจการและความเป็นอยู่หรือไม่ประการใด.

ในการตรวจสอบไต่สวนนอกจากพิจารณาความเหมาะสมของรายจ่ายแล้วยังพิจารณาว่ารายจ่ายนั้นเป็นรายจ่ายที่กฎหมายไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือไม่ ตามมาตรา 65 ตรี คือรายจ่ายดังต่อไปนี้.

1. เงินสำรองต่าง ๆ นอกจาก

ก. เงินสำรองจากเบี้ยประกันภัยเพื่อสมทบทุนประกันชีวิตที่กันไว้ก่อนคำนวณกำไร เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 65 ของจำนวนเบี้ยประกันภัยที่ได้รับในรอบระยะเวลาบัญชีหลังจากหักเบี้ยประกันภัย ซึ่งเอาประกันต่อออกแล้ว

ในกรณีต้องใช้เงินตามจำนวนซึ่งเอาประกันภัย สำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตรายใดไม่ว่าเต็มจำนวนหรือบางส่วน เงินที่ใช้ไปเฉพาะส่วนที่ไม่เกินเงินสำรองตามวรรคก่อนสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตรายนั้น จะถือเป็นรายจ่ายไม่ได้.

ในกรณีเลิกสัญญาตามกรมธรรม์ประกันชีวิตรายใดให้นำเงินสำรองตามวรรคแรก จำนวนที่มีอยู่สำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิตรายนั้นกลับมารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่เลิกสัญญา.

ข. เงินสำรองจากเบี้ยประกันภัยเพื่อสมทบทุนประกันภัยอื่นที่กันไว้ก่อนคำนวณกำไรเฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 40 ของจำนวนเบี้ยประกันภัย ที่ได้รับในรอบระยะเวลาบัญชีหลัง จากหักเบี้ยประกันภัยซึ่งเอาประกันต่อออกแล้ว และเงินสำรองที่กันไว้นี้จะต้องถือเป็นรายได้ในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีในรอบระยะเวลาบัญชีปีถัดไป.

2. เงินกองทุน เว้นแต่กองทุนสำรองเลี้ยงชีพซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่กระทำกิจการในประเทศไทยได้จ่ายสมทบและจัดสรรไว้เพื่อประโยชน์แก่ลูกจ้างโดยเฉพาะเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนี้ให้หักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่จ่ายแก่ลูกจ้างโดยเด็ดขาดในจำนวนที่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินเดือนทั้งหมดของผู้รับ ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นถือเป็นหลักคำนวณเงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ.

3. รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัว การให้โดยเสน่หาหรือการกุศล เว้นแต่การกุศลสาธารณะในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 1 ของกำไรสุทธิ

4. ค่ารับรองหรือค่าบริการในส่วนที่เกินสมควร

5. รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุนหรือรายจ่ายในการต่อเติมหรือเปลี่ยนแปลงขยายออก หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สิน แต่ไม่ใช่เป็นการซ่อมแซมให้คงสภาพเดิม.

6. ภาษีเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

7. การถอนเงินโดยปราศจากค่าตอบแทนของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

8. เงินเดือนของผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะส่วนที่จ่ายเกินสมควร

9. รายจ่ายที่กำหนดขึ้นเองโดยไม่มีการจ่ายจริง หรือรายจ่ายซึ่งควรจะ

ได้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีอื่น เว้นแต่ในกรณีที่ไม่สามารถจะลงจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีใด ก็อาจลงจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีที่ถัดไปได้.

10. ค่าตอบแทนแก่ทรัพย์สิน ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นเจ้าของเองและใช้เอง
11. ดอกเบี้ยที่คิดให้สำหรับเงินทุน เงินสำรองต่าง ๆ หรือเงินกองทุนของตนเอง
12. ผลเสียหายอันอาจได้กลับคืนเนื่องจากการประกันหรือสัญญาคุ้มกันใดๆ หรือผลขาดทุนสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีก่อน ๆ เว้นแต่ผลขาดทุนสุทธิยกมาไม่เกินห้าปีก่อนรอบเวลาบัญชีปีปัจจุบัน.
13. รายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อหากำไร หรือเพื่อกิจการโดยเฉพาะ
14. รายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อกิจการในประเทศไทยโดยเฉพาะ
15. ค่าซื้อทรัพย์สิน และรายจ่ายเกี่ยวกับการซื้อหรือขายทรัพย์สิน ในส่วนที่เกินปกติโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร.
16. ค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่สูญหรือสิ้นไป เนื่องจากกิจการที่ทำ
17. ค่าของทรัพย์สินนอกจากสินค้าที่ตีราคาต่ำลงทั้งนี้ภายใต้บังคับมาตรา 65 ทวิ
18. รายจ่ายซึ่งผู้จ่ายพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับ
19. รายจ่ายใด ๆที่กำหนดจ่ายจากผลกำไรที่ได้เมื่อสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีแล้ว
20. รายจ่ายที่มีลักษณะทำนองเดียวกับที่ระบุไว้ใน (1) ถึง (19) ตามที่จะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา.

เมื่อพิจารณาถึงรายจ่ายที่ต้องห้ามมิให้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ยังต้องดูอีกว่าในการคำนวณกำไรสุทธิ และขาดทุนสุทธิได้เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา 65 ทวิ ดังต่อไปนี้หรือไม่.

1. รายการที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ตรี ไม่ให้ถือเป็นรายจ่าย
2. ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาให้หักได้ไม่เกินกว่าอัตราที่กำหนดในพระ

ราชกฤษฎีกาการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาดังกล่าว ให้คำนวณหักตามส่วนเฉลี่ยแห่งระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา.

3. ราคาทรัพย์สินอื่นนอกจาก (6) ให้ถือตามราคาที่พึงซื้อทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติและห้ามมิให้ตีราคาเพิ่มขึ้น เว้นแต่ในกรณีที่แม้จะมิได้ตีราคาเพิ่มขึ้นก็ยังมีกำไรสุทธิอยู่.

4. ในกรณีโอนทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งไม่มีค่าตอบแทนหรือมีค่าตอบแทนต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุผลสมควร เจ้าพนักงานประเมินอาจประเมินราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาตลาดในวันที่มีการโอนได้.

5. เงินตรา ทรัพย์สินหรือหนี้สินซึ่งมีค่าหรือราคาเป็นเงินตราต่างประเทศเหลืออยู่ในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ให้คำนวณค่าหรือราคาเป็นเงินตราไทยตามอัตราถัวเฉลี่ยที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้คำนวณไว้หรือคำนวณตามราคาทุนแล้วแต่อย่างใดจะน้อยกว่า

เงินตรา ทรัพย์สินหรือหนี้สินซึ่งมีค่าหรือราคาเป็นเงินตราต่างประเทศที่รับมาหรือจ่ายไปในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี ให้คำนวณค่าหรือราคาเป็นเงินตราไทยตามราคาตลาดในวันที่รับมาหรือจ่ายไปนั้น.

6. ราคาสินค้าคงเหลือในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีให้คำนวณตามราคาทุนหรือราคาตลาดแล้วแต่อย่างใดจะน้อยกว่า และให้ถือราคานี้เป็นราคาสินค้าคงเหลือยกมาสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีใหม่ด้วย.

การคำนวณราคาทุนตามวรรคก่อน เมื่อได้คำนวณตามหลักเกณฑ์ใดตามวิชาการบัญชีให้ใช้หลักเกณฑ์นั้นตลอดไป เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากอธิบดีจึงจะเปลี่ยนหลักเกณฑ์นี้ได้.

7. การคำนวนราคาทุนของสินค้าที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศนั้น เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินโดยเทียบเคียงกับราคาทุนของสินค้าประเภทและชนิดเดียวกับที่ส่งเข้าไปในประเทศอื่นได้.

8. ถ้าราคาทุนของสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ ให้คำนวณเป็นเงินตราไทยตามอัตราแลกเปลี่ยนในท้องตลาดของวันที่ได้สินค้านั้นมา เว้นแต่เงินตราต่างประเทศนั้นจะแลกได้ในอัตราทางราชการ ก็ให้คำนวณเป็นเงินตราไทยตามอัตราทางราชการนั้น

9. การจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้จะกระทำได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติการโดยสมควรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้แล้ว เว้นแต่ตามพฤติการณ์ไม่อาจปฏิบัติการเช่นว่านั้นได้โดยสมควร แต่ถ้าได้รับชำระหนี้ในรอบระยะเวลาบัญชีใด ให้นำมาคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น.

หนี้สูญรายใดได้นำมาคำนวณเป็นรายได้แล้ว หากได้รับชำระในภายหลังก็มิให้นำมาคำนวณเป็นรายได้อีก.

การตรวจสอบโดยวิธีคำนวณค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ Net worth Method.

การคำนวณหาค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธินั้นจะต้องมีระยะเวลากำหนดไว้ว่า เป็นกี่ปี หรือกี่เดือน จึงจะสามารถบอกได้ว่าบุคคลนั้น ในระยะเวลานั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นเท่าใด และในระยะเวลาเดียวกันนี้ได้ใช้จ่ายจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นเท่าใดและมีสินทรัพย์ที่หามาได้ในระยะเวลานั้นเหลือเท่าใด

ดังนั้นวิธีที่จะทราบรายได้ในระยะเวลาหนึ่งก็มีวิธีพิจารณา 2 วิธี

1. คำนวณจากที่มาของรายได้

โดยการคำนวณจากสาเหตุแห่งรายได้ เช่นเกิดจากการค้าขาย คำนวณออกมาเป็นรายได้ของระยะเวลานั้น หักด้วยค่าใช้จ่ายในการหารายได้ในระยะเวลาเดียวกันออก จะเหลือเป็นเงินเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ

2. คำนวณจากทางไปหรือผลติดตามมาของรายได้ [13]

ผลติดตามมาของรายได้ในระยะเวลาหนึ่ง คือค่าใช้จ่ายหรือความหมดไปของรายได้โดยวิธีอื่น ถ้าไม่ใช้จ่ายก็จะมีคงเหลือ อันจะทำให้ทรัพย์สินของผู้มีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อตอนสิ้นสุดระยะเวลานั้น ทรัพย์

---

[13]นายวิทย์ ศันตยกุล ค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ

สินที่เหลือในระยะเวลาคือ ทรัพย์สินสุทธิ ถ้าเอาค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปหรือทำให้หมดไปในระยะเวลาหนึ่งบวกเข้ากับส่วนเพิ่มของสินทรัพย์แล้ว ผลลัพท์ก็เท่ากับรายได้ตามหลักการนี้เป็นมูลฐานของวิธีการ "ค่าเพิ่มสินทรัพย์สุทธิ"

สูตรหารายได้ตามวิธี "ค่าเพิ่มสินทรัพย์สุทธิ" [14]

รายได้ทั้งสิ้น = ส่วนที่หมดไป + ส่วนที่เหลืออยู่

ส่วนที่หมดไป = ค่าใช้จ่ายอันไม่เกี่ยวกับการหารายได้ + ทรัพย์สินที่สูญไปอันไม่เกี่ยวกับการหารายได้

ส่วนที่เหลืออยู่ = ส่วนแตกต่างของทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงไป ทรัพย์สินสุทธิปลายงวด - ทรัพย์สินสุทธิต้นงวด

ทรัพย์สินสุทธิปลายงวด = จำนวนเงินทรัพย์สินและลูกหนี้เมื่อปลายงวด - จำนวนเจ้าหนี้เมื่อปลายงวด

ทรัพย์สินสุทธิต้นงวด = จำนวนเงินทรัพย์สินและลูกหนี้เมื่อต้นงวด - จำนวนเจ้าหนี้เมื่อต้นงวด

เพราะฉะนั้นรายได้ทั้งสิ้น = (1) ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการหารายได้

+ (2) ทรัพย์สินที่สูญไปโดยไม่เกี่ยวกับการหารายได้

+ (3) (จำนวนเงินทรัพย์สินและลูกหนี้เมื่อปลายงวด - จำนวนเจ้าหนี้เมื่อปลายงวด)

- (4) (จำนวนเงินทรัพย์สินและลูกหนี้เมื่อต้นงวด - จำนวนเจ้าหนี้เมื่อต้นงวด)

---

[14] นายวิทย์ ตันตยกุล ค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ

เนื่องจากรายได้ทั้งสิ้นเป็นรายได้จริงทั้งสิ้นรวมถึงเงินได้ชนิดที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมเป็นเงินได้พึงประเมินเพื่อเสียภาษีด้วย จึงต้องหักเงินได้ชนิดที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีออกก่อนเหลือเป็นเงินได้พึงประเมินที่หักรายจ่ายแล้วเพื่อคำนวณภาษี (ยังไม่ได้หักค่าลดหย่อน) เพราะฉะนั้นเงินได้พึงประเมินหักค่าใช้จ่ายแล้วเท่ากับรายได้ทั้งสิ้น ลบด้วยเงินได้ที่ได้รับยกเว้น.

การคำนวณหาค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธิ เราคำนวณจากรายจ่ายและสินทรัพย์ที่เหลืออยู่ ดังนั้นจึงเป็นวิธีที่เหมาะสม สำหรับผู้เสียภาษีที่ไม่มีหลักฐานในการคำนวณรายได้ หรือมีหลักฐานไม่ครบถ้วน หรือว่าหลักฐานที่แสดงเป็นหลักฐานที่ขาดความเชื่อถือ การจะพิจารณาจากวิธีหารายได้ตามปกติจะได้ผลไม่เท่ากับวิธีนี้ เพราะรายได้บางอย่างเช่น ค่านายหน้า ถ้าหากไม่มีการทำหลักฐานไว้โดยสุจริตแล้วก็ย่อมทราบไม่ได้ ในการคำนวณหาค่าเพิ่มทรัพย์สินสุทธินั้น เราจะพิจารณาจากรายจ่ายและทรัพย์สินที่ปรากฏชัดเพิ่มขึ้นคือการสืบหารายจ่ายของผู้มีเงินได้นั้น จะได้จากการสอบสวนจากปากคำของผู้มีเงินได้ โดยวิธีการไต่สวนตามมาตรา 19 และมาตรา 23 ส่วนการเพิ่มของทรัพย์สินสุทธินั้น จะปกปิดกันไม่ได้นาน จะปิดได้นานเฉพาะเงินสด ถ้าเป็นที่ดินหรืออาคารจะปกปิดไม่ได้เลย

วิธีการคำนวณหาค่าเพิ่มสินทรัพย์สุทธิ

ตัวอย่าง ต้นปีนายมั่ง มีบ้าน 1 หลัง (ราคารวมทั้งเครื่องเรือน 200,000 บาท) มีเงินสด 50,000 บาท ทรัพย์สินอื่น รถยนต์ 2 คัน คันละ 50,000 บาท และ100,000 บาท มีสินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินกิจการรับเหมาก่อสร้าง 100,000 บาท ลูกหนี้10,000 บาท เจ้าหนี้ 10,000 บาท

ในระหว่างปี นายมั่ง ถูกรางวัลสลากออมสิน 350,000 บาท เกี่ยวกับการดำเนินการค้าของนายมั่ง คือซื้อสินค้า 5,000,000 บาท ได้ค่ารับเหมา 5,550,000 บาท มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการค้า 100,000 บาท

ตอนสิ้นปีนายมั่ง มีสินทรัพย์ต่าง ๆ ดังนี้คือ มีบ้าน 2 หลัง ราคารวมทั้งเครื่องเรือน หลังละ 300,000 บาท และ 200,000 บาท รถยนต์หาย 1 คัน 100,000 บาท โดยไม่

ได้ประกัน เงินสด 100,000 บาท ทรัพย์สินอื่น ๆ (อาคาร) 100,000 บาท มีหุ้นในธนาคาร 200,000 บาท มีทรัพย์สินที่ใช้ในกิจการ 100,000 บาท ลูกหนี้ 50,000 บาท เจ้าหนี้ 50,000 บาท

ในระหว่างปีนายมั่งใช้จ่ายต่าง ๆอันไม่เกี่ยวกับการหารายได้ อาหาร เครื่องดื่ม บุหรี่ประจำวัน ค่าซื้อของขวัญให้แก่บุคคลอื่น ๆในพิธีการต่าง ๆ รวมทั้งค่าทัศนาจร 200,000 บาท

	1	ค่าใช้จ่ายอันไม่เกี่ยวกับการหารายได้	200,000	บาท
บวก	2	ทรัพย์สินที่สูญไปที่ไม่เกี่ยวกับการหารายได้	100,000	"
บวก	3	ทรัพย์สินสุทธิปลายงวด		
		บ้าน 2 หลัง	500,000	
		เงินสด	100,000	
		อาคาร	100,000	
		มีหุ้นในธนาคาร	200,000	
		สินค้าคงเหลือ	100,000	
		ลูกหนี้	50,000	
			1,050,000	
หัก		เจ้าหนี้	50,000	
			1,000,000	1,000,000 "
				1,300,000 "
หัก	4	ทรัพย์สินสุทธิต้นงวด		
		บ้าน 1 หลัง	200,000	
		เงินสด	50,000	
		รถยนต์ 2 คัน	150,000	
		สินค้า	100,000	
		ลูกหนี้	10,000	
		รวม	510,000	

	ยอดยกมา	510,000		บาท
หัก	เจ้าหนี้	10,000		
		500,000	500,000	"
			800,000	"
หัก	ด้วยรายได้ที่ได้รับการยกเว้น (รางวัลสลากออมสิน)		350,000	"
	เหลือเป็นรายได้หักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเสียภาษี		450,000	"

การคำนวณหาค่าสินทรัพย์เพิ่มสุทธิจากตัวอย่างเดียวกัน โดยวิธีปกติ

สินค้าต้นปี	100,000.-	รายรับ	5,550,000.-
ซื้อสินค้า	5,000,000.-	สินค้าคงเหลือสิ้นปี	100,000.-
ค่าใช้จ่าย	100,000.-		
กำไร(เงินได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว)	450,000.-		
	5,650,000.-		5,650,000.-